

STORTINGET

Innst. 192 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:63 S (2017–2018)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Steinar Reiten og Kjell Ingolf Ropstad om å gi alle elever i Norge tilbud om skolegudstjeneste før jul

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle elever får tilbud om skolegudstjeneste, så fremt den lokale menigheten i Den norske kirke har ønske om å invitere.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Mani Hussaini og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen, Marianne Synnes og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Tina Shagufta Munir Kornmo, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til representantforslaget.

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen har uttalt seg om forslaget i brev av 15. desember 2017. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen viser til at skolene i dag har anledning til å tilby elevene besøk i kirken og mulighet til å delta på gudstjenester i skoletiden, både i forbindelse med jul, påske og ellers i året. Komiteen viser videre til at elever som fordi de selv har en annen religion eller et annet livssyn, ikke ønsker å delta på gudstjeneste, får fritak.

Komiteen viser til statsrådets brev, hvor det fremheves at norsk skole skal være fri for forkynning i tråd med våre menneskerettslige forpliktelser, og at et pålegg til skolene om å tilby elevene gudstjenester når den lokale menigheten inviterer, kan utfordre dette prinsippet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at skolen skal være både en dannelses- og en læringsarena, hvor det er viktig at elevene får innsikt i at Norge har en kristen og humanistisk kulturarv. Flertallet peker i denne sammenheng på at det er naturlig at kristendommen har en særstilling i undervisningen som en sentral del av Norges kulturarv.

Flertallet vil trekke frem at den kristne kulturarven er innvevd i historien, litteraturen, kunsten og filosofien. Kunnskap om kristendommen er derfor også av stor viktighet for å forstå samfunnet, våre vaner, tradisjoner og institusjoner. Undervisning i vår kulturarv stimulerer til allsidig dannelse og gir rom for undring og refleksjon om viktige religiøse, etiske og filosofisk-kulturelle spørsmål. Historisk stiller kristendommen i en særklasse i Norge. Flertallet vil påpeke at julehøytiden med skolegudstjenester har en lang tradisjon i Nor-

ge, og at disse bidrar til å gi kjennskap til og konkrete opplevelser av hvordan høytiden markeres i Norge.

Flertallet vil trekke frem at samfunnet er blitt mer pluralistisk, og at kunnskap om hverandres kulturer og religion derfor vil være helt nødvendig for et godt samfunn med gjensidig respekt og hvor det ikke blir rom for fremvekst av ekstremisme. Skolenes samfunnsoppdrag er særlig viktig i denne sammenheng og sørger for at elever får best mulig innsikt i norsk kultur og tradisjon. Flertallet mener at julegudstjenester har vist seg å bidra positivt i denne sammenheng og har gitt økt innsikt i julens kristne tradisjon, som alle vil ha nytte av.

Flertallet mener det er positivt om flest mulig barn får tilbud om å delta på skolegudstjenester så langt det er praktisk mulig. Disse medlemmer mener også at elever som søker fritak, skal få et tilsvarende pedagogisk opplegg i skolens regi. Skolen kan i dag gjennomføre gudstjenester som en del av sin generelle kultur- og tradisjonsformidling, og skoleeier har ansvar for at skolene drives i samsvar med opplæringsloven med tilhørende forskrifter.

Et annet flertall, komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en nasjonal veileder for skolene om hvordan det best kan legges til rette for at elevene skal kunne delta på skolegudstjeneste i forbindelse med julehøytiden, og at elever som ønsker fritak, skal ha rett på et pedagogisk alternativ i skolens regi.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at julegudstjenester for skoleelever er en innarbeidet og god tradisjon som fungerer godt i svært mange kommuner. Disse medlemmer mener skolene og skoleeier bør legge til rette for at elever kan delta i markeringen av julen som en kristen høytid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at siden lovverket allerede gir adgang til å videreføre tradisjonen med skolegudstjenester, er det ikke grunn til å detaljstyre dette ytterligere gjennom å pålegge skolene å organisere skolegudstjenester som en del av skoledagen, slik forslagsstillerne foreslår. Disse medlemmer vil understreke at det er flere årsaker til at skoler velger ikke å la elevene delta i skolegudstjenester, blant annet avstand til kirka som medfører skyssutgifter, utfordringer med å organisere alternative opplegg for de elevene som ønsker fritak, og ønske om å organisere avslutninger som inkluderer hele elevgruppa.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det vil være vanskelig å utforme et slikt pålegg som representantforslaget innebærer, uten samtidig å inkludere invitasjoner fra andre tros- og livssynssamfunn.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre adgangen til å avholde skolegudstjenester og oppfordre skolene til å tilrettelegge for at elevene kan delta på skolegudstjenester og seremonielle sammenkomster initiert av andre tros- og livssynssamfunn.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke at vår felles kristne humanistiske kulturarv har en viktig plass i det norske samfunnet, også i skolen. Det er skolens oppgave å gi alle elever kjennskap til tradisjoner og høytider som preger samfunnet vårt, det er grunnlag for forståelse, tilhørighet og fellesskap. Julehøytiden setter sitt tydelige preg på hele det norske samfunnet, og det kan være fint for alle elever å få muligheten til også å se hvordan julen feires i en kristen gudstjeneste.

Disse medlemmer viser til at mange skoler tilbyr sine elever å delta på julegudstjeneste i kirken, og at dette kan sees i forhold til læreplanens generelle del og punkter i læringsplakaten. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at det er lærernes faglige vurderinger som bør avgjøre hvordan elevene skal nå målene i læreplanen, også målene i generell del.

Videre vil disse medlemmer understreke at når skolen gir elever tilbud om deltakelse på gudstjenester, må det skje i samarbeid og forståelse med foreldre og foresatte. God informasjon om hva selve gudstjenesten innebærer, samt den lovfestede retten til å be om fritak og alternative aktiviteter for elever som ikke skal delta, er viktig for opprettholde godt samarbeid og tillit mellom skole og hjem, men også påkrevd både etter opplæringsloven og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at norsk kultur har dype røtter i kristendommen, og vårt samfunn er sterkt preget av kristendommens verdier, tenkning og tradisjoner. Dette ser vi tydelig i årsrytmen vår og høytidene som markeres. Dette medlem viser til at for å forstå samfunnet vårt er det derfor helt nødvendig å forstå de kristne røttene våre, noe som også kommer til syne når det i læreplanens generelle del står: «Kristendommen er en dyp strøm i vår historie som fortsatt preger tankesett, normer, språk og kunst – og binder oss sammen gjennom ukerytme og høytider.»

Dette medlem viser til at det de siste årene har vært debatt i forkant av jul om hvorvidt skolene bør

samarbeide med Den norske kirke om skolegudstjenester, og om skolen i det hele tatt bør inkludere kristne sanger og tradisjoner i makingen av høytiden. I 2016 viste en oversikt fra Kommunal Rapport at én av fem skoler, som tilsvarer omtrent 600 av landets grunnskoler, ikke hadde tilbud om skolegudstjenester.

Dette medlem vil peke på at julefeiring er en del av vår kultur og tradisjon, og at det er vanskelig å forstå julens innhold og hvorfor den er så viktig i vår kultur, uten å kjenne til julens kristne betydning. Dette medlem viser til at barn får kunnskap om jul gjennom undervisning i skolen, men ved å delta på skolegudstjenester får de også førstehånds kjennskap og autentiske opplevelser med hvordan høytiden markeres i den kristne kirken. Her får elevene en helt annen innsikt i både innhold og tradisjoner knyttet til julehøytiden, i stedet for at de kun skal lese om det samme i skolebøker.

På denne bakgrunn mener dette medlem at alle barn bør få tilbud om skolegudstjeneste der hvor den lokale menighet i Den norske kirke har kapasitet til og ønske om å invitere til dette. Dette medlem mener at dagens ordning, hvor rektor eller foreldreutvalg kan ta en avgjørelse på vegne av alle elever i skolen, er udemokratisk og fører til unødvendige konflikter i tillegg til stor forskjell i tilbudet til elevene fra skole til skole.

Dette medlem viser til at det er kirken som arrangerer en skolegudstjeneste, men at dagens samarbeid mellom kirke og skole rundt hvordan gudstjenestene organiserer eventuelle bidrag fra skolen er positivt og viktig for å legge til rette for en god opplevelse for elevene.

Dette medlem vil videre understreke at dagens fritaksrett skal videreføres, og at det er viktig at det gis god informasjon om mulighet for fritak i god tid før skolegudstjenesten skal holdes. Dette medlem viser videre til at det skal legges opp til gode alternative opplegg for elevene som ikke ønsker å delta på skolegudstjenester. Dette medlem stiller seg også bak Utdanningsdirektoratets anbefaling om at skolegudstjenestene ikke skal være semesteravslutningen for hele skolen.

Dette medlem viser til statsrådets svar til komiteen, hvor han skriver at dette forslaget kan utfordre våre menneskerettslige forpliktelser da skolen skal være

fri for forkynnelse, men at han stiller seg positiv til skolegudstjenester og ordningen vi har i dag. Dette medlem viser til at det allerede i dag er slik at kirken inviterer til skolegudstjeneste, men at skolene vurderer dette ulikt, og at det dermed skapes forskjeller i tilbudet til elevene. Dette medlem viser til at den eneste endringen dette forslaget fører til, er at alle elever i Norge vil få samme tilbud, så fremt den lokale menigheten i Den norske kirke har kapasitet. Innhold og organisering av skolegudstjenestene vil ikke endres av dette forslaget. Dette medlem mener at statsrådets svar fremstår som lite prinsipielt og bidrar til å så tvil om at ordningen vi i dag har med skolegudstjenester, er i strid med menneskerettslige forpliktelser.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre adgangen til å avholde skolegudstjenester og oppfordre skolene til å tilrettelegge for at elevene kan delta på skolegudstjenester og seremonielle sammenkomster initiert av andre tros- og livssynsfunn.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en nasjonal veileder for skolene om hvordan det best kan legges til rette for at elevene skal kunne delta på skolegudstjeneste i forbindelse med julehøytiden, og at elever som ønsker fritak, skal ha rett på et pedagogisk alternativ i skolens regi.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 19. april 2018

Roy Steffensen

leder

Tina Shagufta Munir Kornmo

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråd Torbjørn Røe Isaksen til utdannings- og forskningskomiteen, datert 15. desember 2017****Svar på representantforslag nr. 8:63 S (2017–2018) om å gi alle elever tilbud om skolegudstjeneste**

Jeg viser til henvendelse fra 24. november 2017 fra Utdannings- og forskningskomiteen, der det bes om mine kommentarer til representantforslag 63 S fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Steinar Reiten og Kjell Ingolf Robstad.

De nevnte stortingsrepresentantene har følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle elever får tilbud om skolegudstjeneste, så fremt den lokale menigheten i Den norske kirke har ønske om å invitere.»

Innledningsvis vil jeg understreke at jeg er glad for at skoler tilbyr elevene å besøke kirken og være med på gudstjeneste. Mange foreldre og elever ønsker seg dette, særlig i forbindelse med jul og advent. Det er helt naturlig og bra at kristendommen og kristne høytider har en plass i skolen og i skolens aktiviteter. Jeg er enig med stortingsrepresentantene i at gudstjenester i skoletiden kan være en fin måte å lære om vår kristne tradisjon og kulturarv. Å delta i gudstjeneste er også en god anledning for å se kirkerommet, oppleve musikk, synge sammen og kjenne at man er del av et større fellesskap.

Skolene kan tilby elevene å gå til gudstjeneste i skoletiden

Det er ikke tvil om at skolene i dag kan tilby elevene å besøke kirken og gå til gudstjeneste i skoletiden. Dette gjelder både i forbindelse med jul, påske og ellers i året. Både læreplanens generelle del og læreplaner i fag har momenter i seg som på en god måte kan realiseres gjennom slike aktiviteter.

Svært mange skoler tilbyr elevene å være med i gudstjeneste i skoletiden eller har kristne julesamlinger el. før jul. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at i 2015 ble det holdt 3 118 skolegudstjenester og over 580 000 deltok i disse.

Vi kjenner ikke bakgrunnen for at noen skoler velger ikke å ta med elevene til gudstjeneste i skoletiden. Jeg legger imidlertid til grunn at det kan være flere årsaker til dette. Noen ganger handler det om praktiske forhold som tidspunkt, avstand til kirken, behov for transport el. Noen steder tilsier også elevgrunnlaget at det ikke er praktisk. Det hender også at den lokale kirken ikke har kapasitet eller ønske om å gjennomføre skolegudstjeneste.

Selv om jeg synes det er bra at skoler tar elevene til gudstjeneste, synes jeg ikke det er hensiktsmessig å på-

legge skolene det. At norsk skole skal være fri for forkynning er et viktig prinsipp og noe som våre menneskerettslige forpliktelser krever av oss. Et pålegg til skolene om å tilby elevene gudstjenester når den lokale menigheten inviterer kan utfordre dette. Jeg merker meg dessuten at forslaget ikke er begrenset til visse høytider, men derimot legger opp til at plikten for skolene skal gjelde når den lokale menigheten i Den norske kirke ønsker å invitere skolen. Forslaget plasserer dermed i stor grad initiativet og beslutningen hos den lokale menigheten, og i mindre grad hos skolene. Dette er har prinsipielt uheldige sider, og innebærer blant annet en uheldig detaljstyring av skolene.

Jeg mener at dagens ordning, der det er opp til skolene selv å vurdere når og hvordan de vil tilrettelegge for at elevene skal kunne besøke kirken og gå til gudstjeneste, er den beste og riktige måten å løse dette spørsmålet på. Jeg har tillit til at skolene og de lokale menighetene i dialog legger til rette for gode løsninger for elevene, enten det er skolegudstjenester eller andre måter for å lære om vår kristne tradisjon og kulturarv. Jeg er dessuten, på samme vis som stortingsrepresentantene, opptatt av å videreføre elevenes rett til fritak fra aktiviteter som oppleves som en utøvelse av andre religioner eller livssyn enn deres eget.